

ПАТОЛОГИЧНА ОРГАНИЗАЦИЯ И ПСИХИЧНИ УБЕЖИЩА

Пресиян Бургов*

PATHOLOGICAL ORGANISATION AND PSYCHIC ASYLUMS

DOI:

Presiyan Burgov

Abstract: The purpose of this paper is to present the genesis and functioning of pathological organization and mental asylums. Pathological organization is made up of many persistent and interwoven defense mechanisms, narcissistic structures, dichotomous splitting, and destructive tendencies. It provides a psychic pseudo-balance and helps the individual avoid overwhelming paranoid anxiety and guilt.

Psychic asylums offer protection and peace of mind from anxiety and suffering, from the confrontation and failures of reality testing resulting from underlying pathological organization. At the same time, they are a trap and prison for the individual, which vaporizes the possibility of emotional development and returns panic, fear, and paranoid anxiety when attempting to leave.

Keywords: pathological organization, psychic asylums, paranoid-schizoid position, depressive position, borderline organization, narcissistic structure, and projective identification.

С конструктът „патологична организация“ се дефинира констелация от силно резистентни и споени защитни механизми. Тя подпомага индивидите да отстраняват или избягват тежката параноидна тревожност, отклонявайки емоционалното свързване с другите и с реалността.

---

* **Пресиян Бургов** – доц. д-р, преподавател в катедра „Психология“, Философски факултет, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“.

Констелацията е предоминирана от онipotентни и нарцистични фрагментни на Аза, които властват над останалите. По своята същност те са перверзни, садомазохистични и пристрастяващи. Освен това патологичната организация осигурява психичен баланс и равновесие, което се постига посредством патологично заразяване на емоционално респондиращите фрагменти на Аза. Тази организация ситуира една нова позиция на индивида, чиято цел е да установи дистанция от нормалните функции и прииждащата тревожност, идваща от параноидно-шизоидната организация. Ефектът е засилваща се флукуация и нарушаване на баланса между параноидно-шизоидната и депресивна организация.

Предполага се, че тя се заражда от ранното ситуиране на неуправляеми, силно деструктивни тенденции, производни на ескалиращата завист и провала в реалността, които ерозират структуриращата функция на нормалното шизоидно функциониране и резултат в мощна и интензивна параноидна тревожност. (Василев, 2021)

Параноидно-шизоидната позиция показва характерни патологични нарушения. На преден план изпъква ескалираща деструктивност, формирана върху първичната завист, инфектирана от травми и лишения, предизвикваща разпад на дихотомния сплитинг, който от своя страна засилва използването на проективна идентификация като защитен механизъм. Джон Стайнър акцентира върху срива на дихотомния сплитинг, който предизвиква фрагментация на Аза и обекта от патологичен вид с изхвърляне на фрагменти посредством примитивна проективна идентификация извън границите Аза. (Steiner, 1993) „Тези комбинирани процеси водят до смазваща параноидна тревожност от дезинтеграция, фрагментация и объркване... сривът в дихотомното разцепване и смазващата тревожност представят основната „катастрофична“ ситуация, която води до развитие на патологичната организация на личността. Организацията на свой ред има катастрофални последици за развитието“. (Василев, 2021, с. 134)

Патологичната организация има поне две съществени функции. От една страна тя следва да възстанови сплитинга между протективни и атакуващи обекти в един срыв на дихотомно разцепване. От друга, да установи контрол и неутрализира примитивната деструктивност, която инициира срыва. Именно организацията излъчва деструктивността, срещу която тя би следвало да е защита, откъдето произлиза и патологичната ѝ същност. (Steiner, 1993)

Патологичното фрагментиране и проективната идентификация предизвикват дисбаланс в параноидно-шизоидната позиция и ситуиране на прекалено много обекти и фрагменти на Аза, които се структурират. Подобна организация базово е нарцистична поради доминирането на проективната идентификация, която ражда обекти, контролирани от парчета на Аза, които са проектирани в нея. (Steiner, 1981) Според Джон Стайнър организацията може да се поддържа посредством еротизиране, obsесивни и манийни механизми, в които превалират триумфът и възбудата или чрез психотична структура, която налага налуден порядък. (Steiner, 1987)

Може да се диференцират няколко съществени свойства на патологичната организация:

- осигурява своеобразна псевдоинтеграция под натиска на нарцистичните структури, която се маскира като реална интеграция, присъща на депресивната позиция. Лесли Сон твърди, че нарцистичните идентификации са кухи, хамелеонски и досадно арогантни и са диаметрално противоположни на нормалната и здрава идентификация. Всъщност те представляват конкретен защитен маньовър, които имитира позитивни ситуации; (Sohn, 1985)

- създава илюзия за структура и стабилност, за релативна свобода от болката и тревожността, но това е ерзацструктура и ерзацстабилност, въпреки тяхната изключителна устойчивост;

- бързо събира фрагментираните парчета от обектите и Аза, посредством прекомерна проективна идентификация. По този начин се създава една сложна организация, която се маскира като здравословен сплитинг между добри и лоши обекти. Тяхна-

та ригидност и деструктивност, плюс начина по който човек се закача за тях, показват разликата от по-здравите параноидно-шизоидни процеси като обратимата проективна идентификация и флуидния баланс между преследване и идеализация на обекта;

– патологичната организация възпрепятства преминаването през параноидно-шизоидната и достигането до депресивната позиция. Именно поради това тя заслужава отделния си статут в граничната област между двата типа позиции. (Василев, 2021)

Джон Стайнър обръща внимание на скритата връзка между деструктивните нарцистични части на Аза и бедстващите здрави части, благодарение на която патологичния сплитинг между тях не е ясно диференциран. Подобна организация се прикрива като здравословен сплитинг между защитаващите добри обекти и нападащите лоши обекти. „Защитаващият“ обект е структуриран от изключително деструктивни, но и от добри части на обектите и Аза, привлечени за да изглежда по-здрав. Той обещава защита и укритие от ужаса, преследването и вината. (Василев, 2021)

Сплитингът е сложно организиран и всяка негова част съдържа както добри, така и лоши аспекти на Аза. „Този факт маскираше същностно разрушителната природа на нарцистичната организация, от една страна, а от друга подпомагаше перверзните елементи да се асоциират с либидния Аз, който поддържаше покварения сговор“. (Steiner, 1981, цит. по Василев, 2021: 138)

По тази причина, не само сплитингът е патологичен, но и начина, по който новосъздадения сплитинг се конструира и съгласува, поради естеството на взаимодействието в патологичната връзка.

Патологичната организация съдържа характеристики, които я различават от параноидно-шизоидната и депресивна позиция, но функционират в ригиден баланс с тях. Освен това се наблюдава една непрестанна флукутация без никоя да превалява в пълна степен или за дълъг период от време. Именно пребиваването в тази гранична област препятства преработването на двете позиции по време на емоционалното развитие.

Може да се диференцират два ключови момента от развитието, при които патологичната организация играе ролята на за-

щата. Първият е свързан с прехода от нормално параноидно-шизоидно функциониране към патологично фрагментиране, което индуцира формирането на патологична организация. Вторият се отнася до депресивната позиция, при която изправянето пред загубата на идеализиран и обичан обект като условие за появата на скръб, инициира болезнен процес на признаване на вътрешна деструкция, причинена от садизма, страданието, отчаянието и вината. (Steiner, 1987; 1992) В условията на непоносима и унищожаваша депресивна тревожност човек прибегва до патологичната организация като форма на защита.

„Следователно именно в преходите, които се осъществяват при параноидно-шизоидната и депресивната позиция, човекът като че ли е най-уязвим на влиянието на патологичната организация“. (Steiner, 1987, цит. по Василев, 2021: 141)

В зависимост от травматичният опит и структурата на Аза, използването на патологичната организация като за защита силно варира. Много характерни са случаите на параноиден страх от декомпозиране, клаустро-агорафобна паника и страх от смъртта, но най-често от смазваща депресивна тревожност и интензифицирана вина.

Краткият обзор на психоаналитичната литература относно патологичната организация показва, че спорадично се появяват понятия като „защитна черупка“, „убежище“ и „сигурно пристанище“, които смислово дефинират опитите на индивида да избяга от ескалиращата и смазваща тревожност. Джон Стайнър предлага термина „психично убежище“. Психичното убежище гарантира спокойствие и протекция както от тревожността и страданието, така и от застрашителния контакт и провалите при тестирането на реалността, резултат от подлежащата патологична организация.

Понякога психичното убежище съзнателно се възприема от индивида или се обективира картинно и символно в сънищата, приемайки пространствени контури, след което се инкорпорира в терапевтичния процес. То се асоциира с пещера, остров, сграда или скривалище. Психичното убежище се преживява като силно идеализирана обвивка, освободена от ескалираща тревожност и

страдание, или като мъртво място, затвор, а често и като комбинация от тях. (Steiner, 1993)

Убежището в качеството си на специфично психично пространство илюзорно обещава спасение от тревожността, но същевременно то е капан, своеобразна клаустрофобична килия, парираща емоционалния ход и растеж. Едновременно с това напускането или прогонването от него се преживява като дезинтеграция и е релевантно на глад, студ и смърт, откъдето идва и прекомерната му идеализация. В крайна сметка конструктът психично убежище същностно съдържа в себе си дилемата на клаустро-агорафобната позиция, паника и страх.

„Докато са хванати в капана на психичното убежище, те изпитват клаустрофобия, но в мига, в който успеят да избягат, още веднъж изпадат в паника и се връщат към предишната си позиция“. (Steiner, 1993, цит. по Василев, 2021: 142)

БИБЛИОГРАФИЯ / BIBLIOGRAPHY

Василев, С. съст. (2021). Съвременна клайнианска психоанализа. София: ИК „Колибри“. // **Vasilev, S. sast.** (2021). *Savremenna klaynianska psihoanaliza*. Sofia: IK „Kolibri“.

Sohn, I. (1985). Narcissistic organization, projective identification and the formation of the identificate. *Int. J. Psycho-Anal.* 66: 201–214; republished (1988) in *Melanie Klein Today, vol. 1, Mainly Theory*, Bott Spillius, ed. London: Routledge pp. 271–292.

Steiner, J. (1981). Perverse relationships between parts of self: a clinical illustration. *Int. J. Psycho-Anal.* 63: 241–251.

Steiner, J. (1987). The interplay between pathological organization and the paranoid-schizoid and depressive positions. *Int. J. Psycho-Anal.* 68: 69–80; republished (1988) in *Melanie Klein Today, vol. 1, Mainly Theory*, E. Bott Spillius, ed. London: Routledge.

Steiner, J. (1992). The equilibrium between the paranoid-schizoid and the depressive positions. In *Clinical Lectures on Klein and Bion*. Robin Anderson ed. London: Routledge.

Steiner, J. (1993). *Psychic Retreats: pathological organization in psychotic, neurotic and borderline patients*. London: Routledge, chs. 1, 2, 3, 4.